

Sud-àfrica: Mandela i el laberint

Ja fa molts anys que Sud-àfrica s'ha convertit en l'última taca negra de la *consciència occidental*. L'últim reducte d'un estat de coses contra el qual els *blancs i rics* de l'hemisferi nord poden descarregar sense reserves la indignació moral. En efecte, Sud-àfrica és ja l'únic lloc del món on una gent d'ascendència europea —procedents de països tan civils com Anglaterra, Holanda o França— continua mantenint les mateixes odioses pràctiques que tot país colonial europeu, amb la consciència ben tranquil·la, ha mantingut mentre ha durat el seu domini per terres americanes, africanes o asiàtiques. Amb la particularitat que, allà, el dret del colonitzador sobre el colonitzat —dret a espoliar, explotar i apartar— ha quedat reduït a la més crua expressió del dret del blanc sobre el negre. Tan institucional, tan ideològicament fonamentat, tan ajustat a les lleis, com en altres llocs i altres temps —no tan llunyans— va ser l'esclavitud.

No és estrany, doncs, que la *consciència occidental* s'haja tret un pes de damunt amb l'anunci de la legalització dels moviments anti-apartheid, i de l'alliberament de Nelson Mandela. És cert que Nelson Mandela, Desmond Tutu, l'ANC, i el moviment per la igualtat i la llibertat de la població negra sotmesa, mereixia totes les mostres de solidaritat que ha rebut d'arreu del món, i més encara. És cert, sobretot, que Mandela ha encarnat amb tota justícia (i d'una manera molt més clara que la seua dona Winnie) la figura de líder emblemàtic, de símbol i personificació de tot el moviment alliberador. El final del captiveri de Mandela no és només una bona notícia. Acompanyat de la legalització del Congrés Nacional Africà (ANC), i en el context de les primeres concessions substancials del po-

der blanc, pot ser un esdeveniment històric. Quan Mandela sortirà al carrer, serà perquè ha començat el principi del final de l'*apartheid*.

Serà només això, però: el començament d'un procés que ha de ser força llarg, complex, ple de contradiccions, i sense *final feliç* en un futur immediat. Simplement, no és possible, almenys a curt termini, l'ideal d'una societat de ciutadans lliures i iguals, regida pel joc democràtic de les majories i minories. En primer lloc, perquè a Sud-àfrica les *majories* i *minories* no estan basades en

interessos socials o en posicions ideològiques: estan basades en la raça i el color de la pell, que és una base poc adequada per al joc democràtic. En segon lloc, perquè també és improbable, (¿a curt termini només?) una autèntica transferència de poder, de la minoria blanca a la majoria negra. Els afrikanners no estan disposats realment a sotmetre's, com uns ciutadans qualssevol, a un nou poder polític negre. I els anglòfons no estarien disposats a abandonar el control del poder econòmic (i si ho arribaven a fer, ningú no pot assegurar que el resultat no seria una catàstrofe ruïnosa per a *tota* la població, no només per als blancs).

En tercer lloc, tan important com els altres dos, la «la majoria negra» no existeix com a tal: no hi ha un «poble negre sud-africà», hi ha els sud-africans negres, que vol dir tota una altra cosa. Vol dir, sovint, que són *xhosa* —com Mandela, Tutu, i tot l'ANC— o *zulu* —com Buthelezi i el seu partit— abans que *poble sud-africà* o res d'equivalent. I vol dir també que les diferències i antagonismes, moltes vegades violents o sagnants, entre aquestes ètnies (i les tribus menors que s'alien amb l'una o l'altra) poden ser tan greus i difícils de resoldre com l'oposició entre negres i blancs. A més de les minories substancials de mestissos i d'asiàtics (indis). A més de la desconfiança radical entre afrikanners i anglòfons. A més de les inevitables disputes territorials. A més dels grups ultraradicals d'un costat i de l'altre que faran difícil qualsevol acord gradual.

Amb Mandela lliure, simplement comença un llarg camí que ningú sap encara on ha de portar. El camí ja ha començat, en efecte, però seria il·lusori pensar que serà fàcil i pacífic.

